

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ВІЗІТІВ Ю.М., СЄВЄРОВА О.В.

ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ
З ПЕДАГОГІЧНОЇ (ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

здобувачам вищої освіти 4 курсу

першого (бакалаврського) рівня

з галузі знань: 01 «Освіта/Педагогіка»

спеціальності: 014 «Середня освіта (Історія)»

УДК 93/94: 373.5(09)

В 42

Візитів Ю.М., Сєверова О.В. Програма та методичні поради з педагогічної (виробничої) практики здобувачам вищої освіти 4 курсу першого (бакалаврського) рівня з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)».
Рівне : РДГУ, 2025. 44 с.

Рецензентки:

докторка політичних наук, професорка кафедри політології та державного управління факультету інформаційних та прикладних технологій Донецького національного університету імені Василя Стуса **Мацишина І.В.;**

кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри історичної та громадянської освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка **Дудар О.В.;**

кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І.І. Мечнікова **Синявська О.О.**

*Програма схвалена на засіданні кафедри історії України
протокол від «12» грудня 2024 року №13*

*Програма схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії
протокол від «20» грудня 2024 року №12*

*Програма схвалена Навчально-методичною радою факультету історії,
політології та міжнародних відносин РДГУ
та рекомендована до друку
протокол від «7» січня 2025 року №1*

© Візитів Ю.М., Сєверова О.В., 2025 р.
© РДГУ

ЗМІСТ

Стор.

1. ВСТУП.....	4
2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	5
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	8
4. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	13
4.1. Тематичний план	14
4.2. Самостійна робота.....	18
4.3. Індивідуально-дослідні завдання	20
4.4. Методи навчання	26
5. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	26
6. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ.....	27
6.1. Оцінювання і аналіз навчально-виховної діяльності практиканта	27
6.2. Розподіл балів, які отримують практиканти	28
6.3. Шкала оцінювання.....	28
7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	31
8. ДОДАТКИ	35
Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки звіту про проходження педагогічної практики.....	35
Додаток Б. Зразок оформлення індивідуального плану практиканта	36
Додаток В. Орієнтовна схема написання звіту з педагогічної практики	38
Додаток Г. Зразок відношення з бази практики	40
Додаток Д. Зразок заяви здобувача вищої освіти на проходження практики.....	41
Додаток Ж. Зразок звіту групового методиста-керівника практики.....	42

1. ВСТУП

Педагогічна (виробнича) практика здобувачів вищої освіти факультету історії, політології та міжнародних відносин РДГУ є необхідною складовою підготовки фахівців, а також обов'язковим компонентом Освітньо-професійної програми «Середня освіта (історія)» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (історія) та нормативною частиною Змісту освіти, що має на меті набуття здобувача вищої освіти ми професійних навичок та вмій.

Педагогічна (виробнича) практика приділяє увагу:

- поглибленню та закріпленню теоретичних знань, одержаних під час вивчення дисциплін Навчального плану;
- систематизації набутих практикантом професійних історичних, правових, педагогічних та психологічних знань;
- оволодінню сучасними методами, формами організації праці у професійній сфері;
- набуттю навичок розв'язання педагогічних завдань на практиці в робочій атмосфері;
- інтеграції практичного та експериментального навчання для подолання освітніх втрат. Основними каталізаторами стали переміщення, припинення уроків під час повітряних тривог, перебої з електропостачанням, травми дітей й вчителів, руйнування освітньої інфраструктури. Крім того, невизначеність і страх, що викликає війна, також можуть створити атмосферу, яка не сприяє оптимальному навчанню. Дітям може бути важко зосередитися, запам'ятати інформацію та ефективно висловлювати свої думки, і все це може сприяти збільшенню розриву в їхньому освітньому розвитку.

Згідно з Навчальним планом підготовки першого (бакалаврського) рівня з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 014 «Середня освіта (історія)» практиканти IV курсу проходять педагогічну (виробничу) практику. Порядок проходження практики регламентується «Положенням про проведення практики студентів у вищих навчальних закладах України», затвердженим наказом МОН України від 08.04.1993 р. за №93 і зареєстрованим у Міністерстві юстиції України від 30.04.1993 р. за №35, «Положенням про практики у Рівненському державному гуманітарному університеті», схваленим рішенням Вченої ради РДГУ від 27.11.2018

р. за протоколом №10 та затвердженим Ректором РДГУ проф. Постолюк Р.М. та даними методичними рекомендаціями, розробленими кафедрами історії України та всесвітньої історії факультету історії, політології та міжнародних відносин РДГУ.

Програма та методичні поради педагогічної (виробничої) практики є основним навчально-методичним документом для здобувачів вищої освіти факультету історії, політології та міжнародних відносин і керівників практики від кафедр РДГУ та керівників практики від баз.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Метою педагогічної (виробничої) практики здобувачів вищої освіти є поглиблення фахової та спеціальної підготовки; закріплення набутих теоретичних і практичних знань з організації навчально-виховного процесу у загальноосвітньому навчально-виховному закладі; набуття навичок науково-дослідницької роботи; забезпечення практичного пізнання здобувача вищої освіти ми закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, вміння вирішувати конкретні психолого-педагогічні та методичні завдання згідно з умовами педагогічного процесу; виховання у здобувачів вищої освіти потреби систематично поновлювати свої знання; реалізація особистісного творчого потенціалу кожного здобувача вищої освіти.

Завдання педагогічної (виробничої) практики:

- ознайомлення з основними нормативними документами в галузі освіти України;
- вивчення системи навчально-виховної роботи у загальноосвітньому навчально-виховному закладі;
- ознайомлення з основними формами, принципами і методами викладання фахових дисциплін у школі;
- оволодіння методикою розробки навчально-методичних матеріалів з метою їх використання у процесі навчання школярів;
- оволодіння методикою проведення різних типів уроків та організації самостійної роботи учнів;

- поглиблення і закріплення набутих теоретичних знань із фахових дисциплін, застосування їх при розв'язанні конкретних завдань педагогічної (виробничої) практики;
- формування практичних умінь і навичок для виконання професійних завдань інноваційного характеру;
- формування умінь застосування сучасних технологій, що сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- вироблення навичок самостійності у підготовці та проведенні різних форм і видів навчально-виховної роботи та особистої відповідальності за їх ефективність і якість;
- розвиток у здобувачів вищої освіти уміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;
- вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності;
- формування умінь професійного педагогічного спілкування із учнівською аудиторією;
- формування творчого підходу до здійснення функцій класного керівника
- опанування стратегій подолання викликів війни в Україні, серед яких – освітні втрати. Ці втрати виходять за рамки простого порушення навчального процесу; вони містять емоційні виклики для учнів, перешкоди для академічного прогресу та потенційні довгострокові наслідки для їхнього майбутнього.

Програмні компетентності:

Інтегральна компетентність:

- Ґрунтовна підготовка для викладацької, науково-практичної, організаційно-управлінської, аналітичної діяльності в галузі гуманітарних наук.

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу,
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій,
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- здатність використовувати теорію та методику вивчення історії та правознавства у практичній роботі вчителя

- уміння знаходити, збирати і первинно узагальнювати фактичний матеріал, роблячи обґрунтовані висновки
- уміння працювати із навчально-методичним забезпеченням навчального процесу в школі.

Перелік знань, вмінь та практичних навичок здобувачів вищої освіти. За результатами проходження практики здобувач вищої освіти повинен мати

знання:

- основ теорії історичного розвитку та методології історії,
- закономірності розвитку історичних процесів та конкретний фактичний матеріал з історії рідного краю, України, країн світу,
- методів наукових досліджень.

вміння:

- використовувати набуті знання для вирішення завдань своєї професійної діяльності,
- володіти навиками бібліографічного аналізу, способами і прийомами роботи з різними базами даних, архівними, бібліотечними та музейними фондами,
- комплектувати, обробляти та класифікувати історичні джерела, архівні документи, археологічні та етнологічні матеріали,
- користуватися ЕОМ для виявлення й обробки джерельних даних.

комунікація:

- уміння ефективно спілкуватись на професійному та соціальному рівнях.

автономія і відповідальність:

- здатність адаптуватись до нових умов, самостійно приймати рішення та ініціювати оригінальні освітні комплексні проекти,
- здатність усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань,
- здатність відповідально ставитись до виконуваної роботи та досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики.

На педагогічну практику відводиться 450 год. / 15 кредитів ECTS. Підсумковий контроль – захист звіту у формі заліку.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Практиканти направляються на практику наказом ректора університету. Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на ректора університету. Педагогічна практика організовується деканатом факультету історії, політології та міжнародних відносин та кафедрами РДГУ. Базою проведення практики є ліцеї, гімназії.

Навчально-методичне керівництво і виконання програм практик забезпечують відповідні кафедри. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в університеті здійснює факультетський керівник.

Факультетський керівник практики перед початком практики контролює підготовленість баз практики та проводить необхідну підготовчу роботу до прибуття здобувачів вищої освіти - практикантів, проводить настановчу конференцію, готує письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями та пропозиціями, у складі комісії приймає заліки з практики.

Перед початком практики факультетський керівник практики проводить настановчу конференцію, яка знайомить здобувачів вищої освіти із порядком проходження практики та з вимогами до техніки безпеки, правами і обов'язками здобувачів вищої освіти, змістом практики, системою звітності.

Для проходження практики практиканти розбиваються на групи: 5-10 чоловік кожна. На період практики в кожній групі призначається тимчасовий староста. Загальне керівництво педагогічною практикою здійснює факультетський керівник. Безпосереднє керівництво групою практикантів покладається на групового методиста.

Практика проводиться з відривом від занять. Тому практиканти повинні систематично працювати упродовж терміну практики в базовому навчальному закладі, дотримуючись прийнятих там правил внутрішнього розпорядку.

Обов'язки керівників педагогічної практики та здобувачів вищої освіти - практикантів

Обов'язки керівника-методиста практики від кафедр РДГУ:

- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно Робочої програми практики;
- бере участь у настановчій та підсумковій конференціях з педагогічної практики;
- проводить загальний інструктаж під час проведення настановної конференції; ставить ІНДЗ, які повинні виконати практиканти під час практики;
- супроводжує здобувачів вищої освіти на базу практики, представляє їх керівникові від бази практики;
- контролює забезпечення відповідних умов працю і побуту здобувачів вищої освіти та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;
- консультує з питань програми практики, контролює її виконання та дотримання здобувача вищої освіти ми правил внутрішнього розпорядку;
- надає методичну допомогу в організації і проведенні навчальної, наукової, методичної, виховної роботи;
- організовує колективні та індивідуальні консультації для практикантів за всіма видами запланованої ними роботи на час практики;
- консультує практикантів щодо підготовки і проведення уроків різних типів, відвідує уроки, проводить аналіз уроку спільно з практикантами;
- відвідує (якщо це передбачено індивідуальним планом викладача) заняття здобувачів вищої освіти -практикантів;
- спільно з іншими методистами від РДГУ, адміністрацією бази практики, вчителями-предметниками, класним керівником оцінює роботу кожного практиканта;
- інформує здобувачів вищої освіти про порядок надання звітів про практику;
- перевіряє звітну документацію практики, бере участь у звітній конференції, заповнює журнали і щоденники практики, атестує здобувачів вищої освіти і виставляє оцінки, здає звітну

документацію здобувачів вищої освіти факультетському керівнику та на відповідні кафедри.

Обов'язки адміністрації від бази практики:

- забезпечує оптимальні умови проходження педагогічної практики;
- знайомить із режимом роботи, внутрішнім розпорядком навчального закладу;
- забезпечує ознайомлення практикантів з інструкцією з безпеки життєдіяльності під час воєнного стану;
- знайомить практикантів із напрямом навчально-виховної роботи, над якою працює педагогічний колектив, передовим педагогічним досвідом, експериментальною роботою, перспективами розвитку школи;
- надає можливість практикантам брати участь у роботі педагогічної ради, методичних об'єднань тощо;
- вибірково відвідує уроки, позакласні і виховні заходи практикантів, бере участь у їх оцінці і обговоренні;
- здійснює методичне керівництво та надає допомогу здобувача вищої освіти м для виконання програми практики;
- контролює роботу здобувачів вищої освіти і дотримання ними трудової дисципліни;
- завіряє характеристики на здобувачів вищої освіти (прийняті на засіданні педагогічної ради школи) з оцінкою їх ставлення до роботи, дотримання ними трудової дисципліни, рівня теоретичної і практичної підготовки; фінансові документи.

Обов'язки вчителя-предметника від бази практики:

- ознайомлює практикантів із особливостями навчальної програми з історії, громадянської освіти, правознавства; поурочним планом, вимогами до знань і умінь учнів;
- проводить відкриті уроки і позакласні заняття, організовує їх обговорення;
- надає методичну допомогу практикантам щодо підготовки й проведення уроків і позакласних заходів із предмету;
- допускає здобувачів вищої освіти до проведення уроків при наявності плану-конспекту (попередньо ним завіреного);
- аналізує уроки і позакласні заняття з предмету, оцінює їх разом з методистами від фахових кафедр;

- разом із класним керівником готує письмову характеристику роботи практиканта.

Обов'язки класного керівника від бази практики:

- знайомить здобувачів вищої освіти із класом;
- ознайомлює із планом виховної роботи на період практики;
- проводить відкриті години спілкування, інші виховні заходи з учнями класу;
- залучає практикантів до роботи з документацією, що стосується учнів класу;
- надає методичну допомогу в підготовці і проведенні виховних заходів;
- перевіряє плани-конспекти виховних заходів практикантів;
- відвідує проведені практикантами виховні заходи і бере участь у їх обговоренні; разом із вчителями-предметниками складає характеристику практиканта, оцінює їх роботу.

Обов'язки практичного психолога від бази практики:

- організовує психологічне забезпечення освітнього процесу;
- забезпечує психологічний супровід здобувачів освіти;
- проводить просвітницьку роботу щодо формування психологічної культури, в тому числі, консультування здобувачів вищої освіти - практикантів;
- окремо працює над формуванням психологічної готовності учасників освітнього процесу взаємодіяти з дітьми з особливими освітніми потребами;
- займається профілактикою злочинності, алкоголізму, наркоманії, інших залежностей і шкідливих звичок серед учасників освітнього процесу.

Обов'язки та права здобувача вищої освіти - практиканта:

- отримує до початку практики від керівника практики, керівників-методистів методичні матеріали (Робочу програму практики, методичні вказівки, щоденник, індивідуальне завдання тощо), консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- прибуває своєчасно на базу практики;
- вивчає і суворо дотримується правил охорони праці, техніки безпеки, правил техніки безпеки під час воєнного стану і виробничої санітарії; дотримується правил внутрішнього

розпорядку, що діють на базах практики, виконує розпорядження адміністрації та керівників практики;

- повністю виконує завдання, передбачені програмою практики: відвідати не менше 8 уроків учителя, що викладає історію та громадянську освіту, не менше 6 уроків з інших предметів у закріпленому класі в якості класного керівника, провести не менше 10 уроків з історії та громадянської освіти, та два виховних заходи (один з яких обов'язково з фахової дисципліни);
- несе відповідальність за виконану роботу;
- постійно консультується з методистами, вчителями, класними керівниками, погоджує з ними плани-конспекти уроків та виховних заходів;
- повідомляє методистам від кафедр РДГУ графік проведення ним уроків, позакласних та виховних заходів;
- у відповідності з вимогами, протягом трьох днів після завершення практики подає звітну документацію;
- має право щодо всіх питань, що виникають у процесі проходження практики, звертатись до керівників практики, адміністрації школи, вносити пропозиції щодо вдосконалення процесу організації і проведення практики;
- має право повторного проходження практики у разі відсутності на базі практики з поважної причини, з урахуванням воєнного стану, за умови надання відповідних документів та за рішенням керівництва факультету історії, політології та міжнародних відносин, ректора РДГУ;
- має право на проходження практики за майбутнім місцем працевлаштування, за умови наявності підтверджуючих документів про своє працевлаштування після завершення університету;
- має право на проходження практики за місцем проживання за умови пізнього терміну вагітності, за умови наявності підтверджуючих документів, або малолітньої дитини віком до трьох років, за умови наявності підтверджуючих документів, та відношення з бази практики за місцем проживання.
- у період воєнного стану допускається проходження практики здобувачами вищої освіти, які мобілізовані до лав ЗСУ за місцем перебування (служби). Допуск узгоджується з факультетським керівником практики, деканом факультету;

- завдання практики, основні положення, обов'язки керівників практики та здобувачів вищої освіти, розподіл доручень, визначених Положенням про практики в РДГУ для денної форми навчання поширюються і на здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.
- здобувачам вищої освіти заочної форми навчання, які працюють за фахом, зараховується виробнича практика за наявності завіреної ксерокопії трудової книжки, відповідної довідки (у випадку сумісництва) та характеристики з місця роботи з якісною оцінкою його діяльності.
- здобувачі вищої освіти, які не працюють за фахом, проходять виробничу практику без відриву від виробництва та отримують диференційовану оцінку, яка виставляється керівником практики у заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку здобувача вищої освіти.

4. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У період педагогічної практики практиканти самостійно працюють на посаді вчителя, класного керівника, знайомляться із структурою начального закладу, здійсненням керівництва, річним планом навчально-виховної роботи школи, роботою педагогічної ради, методичних об'єднань, батьківського комітету тощо.

Педагогічна практика здобувачів вищої освіти передбачає роботу за такими напрямками:

Навчальна робота:

- проведення уроків;
- проведення консультацій з історії та громадянської освіти;
- проведення індивідуальних занять зі школярами, факультативних занять;
- відвідувань занять вчителів бази практики та своїх одногрупників з подальшим аналізом.

Виховна робота:

- вивчення і узагальнення системи роботи класного керівника, самостійне планування виховної роботи, ведення класної

документації, організація індивідуальної та колективної роботи з учнями;

- проведення позакласної роботи;
- застосування різноманітних методик вивчення учнівського колективу, міжособистісних відносин та складання на їх основі психолого-педагогічної характеристики учня;
- робота з батьками;
- відвідування та участь в обговоренні виховних заходів однокласників.

Методична робота:

- проведення різних типів уроків з використанням сучасних методик;
- вивчення і узагальнення системи роботи вчителя-предметника, досвіду його навчально-виховної діяльності з використанням інтерактивних методів навчання, нетрадиційних уроків, різних форм організації пізнавальної діяльності учнів та методів контролю їх знань тощо;
- виготовлення наочності, оформлення кабінету;
- підготовка тематичних презентацій з використанням мультимедіа;
- участь у методичній роботі школи;
- аналіз навчальної програми та підручників з історії і громадянської освіти.

Наукова робота:

- виконання ІНДЗ;
- вивчення науково-методичної літератури з метою її теоретичного осмислення і оптимізації навчального процесу.

4.1. Тематичний план

Змістовий модуль 1. Організаційний етап

Завдання для опрацювання:

1. Організаційні заходи щодо проходження педагогічної практики.
2. Проведення настановної конференції. Визначення мети та завдань педагогічної практики.

3. Закріплення здобувачів вищої освіти за керівниками практики від кафедр РДГУ. Отримання методичних рекомендацій та індивідуальних завдань.
4. Знайомство з дирекцією школи, вчителем-предметником, класним керівником закріпленого класу.
5. Ознайомлення з паспортними даними, режимом роботи школи (розклад уроків, розклад дзвінків).
6. Ознайомлення з матеріально-технічною базою навчального закладу (навчальні та методичні кабінети, бібліотека, кафедри тощо).
7. Ознайомлення з різними видами шкільного планування (плани роботи школи, плани роботи методичного об'єднання з фахових предметів, календарно-тематичний та поурочний плани вчителя-предметника, плани гурткової роботи, виховної роботи, роботи класного керівника тощо).
8. Знайомство з класним колективом, органами самоврядування в класі, вивчення особових справ учнів, щоденників, класного журналу, зошитів для контрольних робіт з метою вивчення учнівського колективу в цілому і психологічних особливостей окремих учнів, мікроклімату, рівня розвитку колективу.
9. Ознайомлення та робота з нормативними документами вчителя, науково-методичною літературою. Опрацювання матеріалів шкільних підручників, підбір літератури до тем уроків і виховних заходів.
10. Складання індивідуальних планів на період практики. Індивідуальний план включає: опис початкового етапу педагогічної практики, навчальну роботу в період практики з основної спеціальності, позакласну роботу з фаху, виховну роботу з класом, методичну та науково-дослідну роботу. План записується в щоденник педагогічної практики. Затвердження індивідуальних планів керівниками від баз практики та керівниками від кафедр РДГУ.
11. Відвідування та аналіз уроків, проведених вчителем згідно розкладу.
12. Відвідування та аналіз виховних заходів.

Форми звіту: звіт, індивідуальний план роботи на період практики.

Змістовий модуль 2.

Навчально-методична, наукова та виховна робота

Завдання для опрацювання:

1. Підготовка, проведення та самоаналіз не менше 10 уроків з історії та громадянської освіти різних типів. Для забезпечення високого рівня викладання необхідно: проаналізувати теми, розділи навчальної програми, вивчити зміст підручника; ознайомитися з рекомендаціями методичної літератури; підготувати і перевірити необхідну наочність; продумати всі етапи уроку і вибрати найефективніші прийоми роботи; підготувати детальний конспект уроку, який перевіряється вчителем і затверджується методистом.
2. Відвідування, обговорення і проведення письмового аналізу уроків інших здобувачів вищої освіти -практикантів.
3. Розробка дидактичних матеріалів і наочних посібників до проведення уроків, використання мультимедіа.
4. Проведення контрольних і самостійних робіт з предмету, їх аналіз.
5. Вивчення організації факультативних занять з учнями, проведення 3-4 таких занять.
6. Індивідуальна позаурочна робота з історії та громадянської освіти. Підготовка і проведення додаткових занять із слабкими учнями; перевірка учнівських робочих зошитів; проведення заняття предметного гуртка, вечора з фаху, навчальної екскурсії, предметного тижня; підготовка учнів до олімпіади.
7. Участь у методичній роботі школи: педагогічній раді; планування роботи методоб'єднання, участь у його засіданні; участь у роботі творчої вчительської майстерні; участь у методичних семінарах предметної кафедри, об'єднаннях класних керівників; виступи з повідомленнями, рефератами або доповідями.
8. Проведення позанавчальної виховної роботи в класі: вивчення і узагальнення системи роботи класного керівника; вивчення рівня вихованості учнів, згуртованості класного колективу; проведення фронтальних і групових виховних заходів (бесід, диспутів, екскурсій, класних годин, вечорів, конкурсів); допомога класному керівникові в організації чергувань у класі

- та школі, у підтриманні дисципліни, контролі за відвідуванням уроків; ведення класної документації.
9. Робота з батьками: індивідуальні бесіди, консультації, участь у проведенні батьківських зборів.
 10. Відвідування та аналіз позакласних виховних заходів, що проводяться вчителями школи та здобувача вищої освіти мипрактикантами.
 11. Систематичний аналіз своєї практичної діяльності і досвіду навчально-виховної роботи школи у щоденнику педагогічної практики.
 12. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання.

Форми звіту: плани-конспекти уроків, план-конспект позакласного заходу з предмету, конспекти проведених виховних заходів, щоденник педагогічної практики, примірники розробленого методичного роздаткового матеріалу, звіт про виконання індивідуального науково-дослідного завдання, психолого-педагогічна характеристика на учня.

Змістовий модуль 3. Підсумковий етап

Завдання для опрацювання:

1. Оформлення комплекту звітних матеріалів про проходження педагогічної практики, отримання з місця практики письмового відгуку, засвідченого підписами директора, вчителя-предметника, класного керівника та печаткою бази практики, у якому зазначається рекомендована оцінка роботи здобувача вищої освіти -практиканта.
2. Затвердження звіту керівниками практики від кафедр. Обговорення результатів практики на звітній конференції. Підведення підсумків практики.

Форми звіту: звітні документи про проходження практики:

- характеристика здобувача вищої освіти з оцінкою керівників від бази практики, затверджена педагогічною радою школи, за підписами директора школи, вчителя-предметника, класного керівника та мокрою печаткою;
- звіт про проходження практики;

- журнал обліку роботи здобувачів вищої освіти та групових методистів на період практики;
- щоденник практики;
- плани-конспекти уроків (два з історії, один з громадянської освіти);
- плани-конспекти виховних заходів (два конспекти);
- план-конспект позакласного заходу з історії;
- психолого-педагогічна характеристика на учня;
- індивідуальний план роботи на період практики;
- звіт про виконання індивідуально-дослідного завдання та самостійної роботи.

4.2. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів вищої освіти - практикантів визначається творчим пошуком у межах обраної теми, самостійним аналізом, коментарями та презентацією знань. Під час виконання самостійної роботи набувається вміння опрацювання різних джерел інформації, узагальнення та виділення основного. Практиканти набувають вміння самостійно розв'язувати виробничі, наукові та організаційні завдання.

Теми для самостійної роботи розробляються керівниками практики від кафедр і видаються кожному практиканту. Зміст тем повинен враховувати конкретні умови та можливості бази практики, відповідати потребам бази і одночасно відповідати меті і завданням навчального процесу. Тема завдання для самостійної роботи повинна відповідати рівню теоретичної та практичної підготовки, здібностям здобувачів вищої освіти.

Тему самостійного завдання практиканти отримують у перші дні педагогічної практики, після чого практикант опрацьовує необхідну історіографічну базу, розробляє план і методику дослідження, обговорює їх з керівником педагогічної практики від кафедр, домовляється з адміністрацією школи або класним керівником про час та форму експериментальних досліджень.

Форма звіту визначається видом проведеної самостійної роботи.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Підготовка планів-конспектів уроків.	
2.	Підготовка планів-конспектів виховних заходів.	
3.	Підготовка плану-конспекту позакласного заходу з історії та громадянської освіти.	
4.	Підбір діагностичних методик для вивчення класного колективу.	
5.	Підготовка тестів.	
6.	Підготовка наочності.	
7.	Розробка схеми-портрета для однієї з тем з курсу історії.	
8.	Розробка пам'ятки для характеристики діяльності історичної особи.	
9.	Розробка завдань спрямованих на розвиток картографічних умінь учнів (певного класу).	
10.	Розробка завдань спрямованих на розвиток хронологічних умінь учнів (певного класу).	
11.	Розробка пізнавальних завдань з історії (певного класу).	
12.	Аналіз Навчальних програм з фахових предметів для 5-9 класів.	
13.	Аналіз Навчальних програм з фахових предметів для 10-11 класів	
14.	Аналіз змісту навчальних посібників з курсу за вибором «Основи критичного мислення».	
15.	Аналіз змісту навчальних посібників з курсу «Громадянська освіта».	
16.	Підготувати повідомлення: «Шкільний підручник як історіографічне явище».	
17.	Дайте аналіз першому поколінню українських підручників	
18.	Дайте аналіз другому поколінню українських підручників	
19.	Підготовка до позакласних занять з фаху з учнями, які відстають у вивченні програмного матеріалу.	
20.	Підготовка до позакласних занять з фаху з учнями, які проявляють до вивчення історії підвищений,	

	порівняно з іншими, інтерес і здібності.	
21.	Підготовка до позакласних занять з фаху з учнями, які проявляють до вивчення історії підвищений, порівняно з іншими, інтерес і здібності.	
22.	Всього	

4.3. Індивідуально-дослідні завдання

Індивідуальні завдання включаються в програму з метою надбання здобувача вищої освіти ми під час практики умінь та навичок самостійного розв'язання виробничих, наукових та організаційних завдань. Виконання індивідуальних завдань активізує діяльність здобувачів вищої освіти, розширює їх світогляд, підвищує ініціативу, сприяє розвитку у майбутніх учителів необхідних умінь проводити психолого-педагогічні спостереження, аналізувати і узагальнювати педагогічні факти, використовувати дослідницькі методики, робити висновки, оформляти результати досліджень у вигляді повідомлень, доповідей, використовувати їх при написанні психолого-педагогічної характеристики учня (класу) та методичної розробки виховного заходу.

Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів проводиться у формі написання здобувача вищої освіти ми реферату чи звіту.

Методичні поради до написання реферату

Реферат – це самостійний виклад певної проблеми, підготовлений на основі вивчення комплексу наукової літератури та джерел. Реферат повинен бути написаний самостійно і носити характер наукового дослідження.

Вибір теми реферату здійснюється здобувача вищої освіти ми самостійно (із запропонованої тематики рефератів). Обравши тему, студент попередньо ознайомившись із необхідною літературою, складає план реферату, який повинен містити вступ, основну частину (3–4 питання), висновок, список використаної літератури та джерел (за необхідністю).

Написання реферату вимагає глибокого осмислення, узагальнення, аналізу літератури і виявлення різних підходів або точок зору з проблеми, що розглядається.

Вступ повинен складатися із 1–2 сторінок, де автор обґрунтовує актуальність обраної теми та мету роботи. В основній частині, згідно із винесеними питаннями для розгляду, практикант логічно викладає їх зміст (матеріал дослідження). Після розкриття кожного із зазначених питань плану, необхідно подати висновки. При оформленні посилань можна використовувати порядковий номер, наданий певному джерелу у списку літератури ([7, с. 17]).

При висвітленні основного матеріалу необхідно виділяти кожне питання плану в тексті роботи, і подавати їх на окремих аркушах. У висновках до реферату необхідно зробити підсумок усього викладеного матеріалу, а також власні оцінки та висновки. Список використаних джерел та літератури необхідно подавати в алфавітному порядку, який повинен включати не менше 15 найменувань.

Об'єм реферату – 10–15 сторінок друкованого тексту (Times New Roman 14, інтервал 1,5). Сторінки повинні бути пронумеровані (зверху, справа).

Дослідницькі завдання для здобувачів вищої освіти з історії

1. Законодавча база освітньої діяльності в Україні.
2. Освіта України і Болонський процес.
3. Інноваційні освітні технології у викладанні історії в школі.
4. Інтерактивні методи навчання.
5. Нова українська школа – ключова реформа Міністерства освіти і науки: за і проти.
6. «Громадянська освіта»: кому викладати?
7. 12-бальна шкала оцінювання навчальних досягнень учнів: за і проти.
8. Таксономія навчальних цілей і результатів Б.Блума.
9. Як навчати критичного мислення на уроці історії/громадянської освіти.
10. Формування понять «історія», «історичне джерело» під час вивчення курсу.
11. Формування уявлень про історичний час і простір.
12. Театралізовані ігри на уроках історії (певного класу).
13. Лабораторно-практичні роботи на уроках історії/громадянської освіти (певного класу).
14. Дискусії на уроках історії (певного класу).
15. Розвиток мислення учнів на уроках історії (певного класу).

16. Нестандартні уроки у вивченні окремих тем історії/громадянської освіти.
17. Робота з історичною термінологією на уроках історії.
18. Розв'язання проблемних завдань.
19. Формування вміння характеризувати історичну постать.
20. Формування вміння характеризувати пам'ятки культури.
21. Формування вміння аналізувати воєнні конфлікти.
22. Методика розвитку історичного мислення засобами наочності.
23. Вивчення новітньої історії України в контексті вирішення питань міжетнічних відносин.
24. Дослідницька робота учнів на уроках історії/громадянської освіти.
25. Метод усної історії в школі.
26. Інноваційні системи, технологія та моделі навчання історії/громадянської освіти в школі.
27. Методика формувань понять у школі.
28. Вивчення передового досвіду вчителя історії.
29. Система різних форм і методів роботи вчителя на уроці для підвищення ефективності вивчення історії.
30. Система питань і вправ як засіб активізації розумової діяльності учнів.
31. Використання групової роботи в умовах проблемного навчання на уроках.
32. Проблемне і програмоване навчання на уроках.
33. Індивідуальна робота з невстигаючими учнями.
34. Організація самостійної роботи учнів на уроках.
35. Методика роботи з підручником на уроці історії.
36. Методика роботи з електронним підручником на уроці історії/громадянської освіти.
37. Методика роботи з обдарованими дітьми.
38. Методика використання ТЗН на уроках.
39. Створення проблемних ситуацій на уроках.
40. Розвиток самоконтролю учнів на уроках.

Дослідницькі завдання для здобувачів вищої освіти з педагогіки

За допомогою тестів, анкет, спостережень вивчіть:

- уміння учнів працювати з книгою,
- інтерес до навчання взагалі і до конкретної дисципліни,

- рівень відповідальності учнів класу у навчанні, у виконанні доручень,
- рівень згуртованості колективу класу, здатність співпереживати, взаємно допомагати один одному,
- інтерес учнів до позакласної роботи, рівень ініціативи та активності у проведенні позакласних заходів.

За допомогою спостережень, тестів, методу незакінченої розповіді вивчіть ціннісні орієнтації школярів:

- ставлення до Батьківщини, до її історії, культури, сучасних проблем,
- ставлення до державної символіки,
- ставлення до Конституції, законів України,
- ставлення до праці, до результатів праці,
- орієнтованість у світі професій,
- ставлення до однокласників,
- ставлення до старших,
- рівень піклування про молодших,
- моральний ідеал підлітків,
- сформованість моральних якостей.

Дослідницькі завдання для здобувачів вищої освіти з психології

Дослідницькі завдання спрямовані на вивчення міжособистісних відносин в учнівській групі. Напрями дослідницької тематики:

- соціально-психологічна структура класу (лідери, ізольовані, статева та вікова диференціація тощо),
- особливості спілкування та спільної діяльності між учнями,
- особливості взаємовідносин класу з вчителями, іншими учнівськими групами,
- формування учнівський колективу.

Конкретизація дослідницької теми здійснюється практикантом в його індивідуальному плані на другому етапі виконання психологічних завдань. При цьому він повинен враховувати результати первинного вивчення учнівської групи. За цими результатами та за порадою вчителя, в даному класі студент визначає актуальні проблеми, які і становлять основу його індивідуальної дослідницької теми.

З метою розробки теми практикант обирає одну з психодіагностичних методик та проводить її в класі. Отримані

результати використовує при написанні звіту про виконання психологічних завдань.

Кожен студент працює над укладанням Психологічної характеристики ставлення учнів до навчання та навчальних предметів. Загальний обсяг характеристики – 5-6 сторінок друкованого тексту.

Схема аналізу

1. № ЗОШ, клас, кількість учнів.
2. Думка класного керівника та педагогічного колективу про ставлення учнів класу до навчання.
3. Зведена таблиця даних за результатами діагностичних обстежень (студент проводить 1-2 діагностичні методики, подані у Додатку 1).
4. Опис поведінки учнів на уроці.
5. Аналіз причин відхилень у поведінці учнів під час навчальних занять.
6. Аналіз шляхів покращення ставлення учнів до навчання.
7. Опис методів, використаних практикантом для розвитку і корекції пізнавальних інтересів учнів та їх ставлення до навчання.
8. Загальні висновки та рекомендації.

Додаток 1

Діагностична проєктивна методика «Бажаний розклад»

Дітям пропонується скласти розклад занять на тиждень за власним бажанням, при цьому вони можуть з загального переліку дисциплін обирати ті, які їм найбільше імпонують.

Методика Г.М. Казанцевої

«Ставлення до навчання та навчальних предметів»

Потрібно виконати наступні вказівки:

1. Назвіть з усіх навчальних дисциплін твої -
 - а) найулюбленіші _____ ;
 - б) ті, які не подобаються _____ .
2. Підкресли докази, які характеризують твоє ставлення до предметів. Допиши, якщо їх не вистачає:

№ з/п	Предмет подобається тому, що	Не подобається предмет тому, що
1	даний предмет цікавий	даний предмет нецікавий
2	подобається вчитель	не подобається вчитель
3	потрібно знати всім	предмет не потрібно знати всім
4	потрібен для майбутньої роботи	предмет не потрібен для майбутньої роботи
5	легко засвоюється	важко засвоюється
6	змушує думати	не змушує думати
7	вважається вигідним	не вважається вигідним
8	вимагає спостережливості, кмітливості	не вимагає спостережливості, кмітливості
9	вимагає терпіння	не вимагає терпіння
10	захоплюючий	незахоплюючий
11	товариші цікавляться цим предметом	товариші не цікавляться цим предметом
12	цікаві окремі моменти	цікаві лише окремі моменти
13	батьки вважають цей предмет важливим	батьки не вважають цей предмет важливим
14	у мене хороші стосунки з вчителем	у мене погані стосунки з вчителем
15	вчитель мене часто хвалить	вчитель мене рідко хвалить
16	вчитель цікаво пояснює	вчитель нецікаво пояснює
17	отримую задоволення при його вивченні	не отримую задоволення при його вивченні
18	знання з предмету потрібні для вступу у ВНЗ	знання з предмету не потрібні для вступу у ВНЗ
19	предмет сприяє розвитку загальної культури	предмет не сприяє розвитку загальної культури
20	предмет впливає на зміну знань про навколишній світ	предмет не впливає на зміну знань про навколишній світ

3. Чому ти взагалі навчаєшся? Підкресли той варіант, який тобі найбільш імпонує і допиши той, якого не вистачає:

1. Це мій обов'язок.
2. Хочу бути освіченим.
3. Хочу бути корисним громадянином.
4. Не хочу підводити свій клас.
5. Хочу бути розумним і ерудованим.

6. Хочу отримати повні та глибокі знання.
7. Хочу навчитися самостійно працювати.
8. Всі вчать, і я також.
9. Батьки примушують.
10. Подобається отримувати хороші оцінки.
11. Щоб хвалив вчитель.
12. Щоб товариші зі мною товаришували.
13. Для розширення світогляду.
14. Класний керівник примушує.
15. Хочу вчитися.

Аналіз результатів, висновки

На підставі відповідей учнів зробити висновки про ієрархію мотивів навчання і про ставлення до тих чи інших навчальних предметів.

4.4. Методи навчання

- МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда);
- МН2 – практичний метод (практичні заняття);
- МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);
- МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- МН5 – відео метод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);
- МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

5. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Чинні навчальні програми дисциплін.
2. Чинні підручники і навчальні посібники дисциплін.
3. Методичні вказівки проходження педагогічної практики.
4. Рекомендована література з дисциплін, підручники, ілюстративні матеріали.

6. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

6.1. Оцінювання і аналіз начально-виховної діяльності здобувача вищої освіти - практиканта

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти з педагогічної практики оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності здобувачів вищої освіти з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до індивідуального плану педагогічної практики. Систему рейтингових балів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

Оцінювання і аналіз роботи здобувачів вищої освіти під час педагогічної практики здійснюється вчителями з бази практики, методистами, викладачами кафедр РДГУ.

Критерії оцінювання:

- ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь;
- рівень теоретичного осмислення здобувачем вищої освіти своєї практичної діяльності;
- рівень професійної спрямованості та соціальної активності майбутніх вчителів.

Методи (засоби) оцінювання:

- спостереження за діяльністю здобувачів вищої освіти у процесі практики;
- бесіди з адміністрацією школи, вчителями, класними керівниками, практикантами;
- аналіз характеристик здобувачів вищої освіти, написаних учителями історії та громадянської освіти і класними керівниками та завіреніх дирекцією школи;
- аналіз якості роботи здобувачів вищої освіти під час методичних занять, консультацій в період практики;
- аналіз результатів творчої роботи;

- самооцінка і взаємооцінка практикантами своєї підготовленості до практичної роботи та її якості;
- аналіз документації здобувачів вищої освіти: індивідуальних планів роботи, щоденників практики, конспектів різних видів роботи (уроків, виховних заходів) тощо;
- обговорення уроків, звітів про проходження практики, матеріалів психолого-педагогічного вивчення школярів тощо;
- залік.

6.2. Розподіл балів, які отримують практиканти

Результати діяльності практиканта під час практики (60 балів)					Залік (захист матеріалів практики, 40 балів)	Сума
Оцінка з бази практики	Історія	Громадянська освіта	Педагогіка	Психологія		
15	15	15	10	5	40	100

6.3. Шкала оцінювання

Рівень результатів	Сума балів, за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен з практики	Залік з практики
Високий	90-100	A	Відмінно	Зараховано
Достатній	82-89	B	Добре	
	74-81	C		
Середній	64-73	D	Задовільно	
	60-63	E		
Низький	35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
	1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «**відмінно**» - всі завдання практики виконано в повному обсязі: практикант виконував правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпорядження його адміністрації та керівників практики, брав активну участь в обговоренні та аналізі уроків, які були проведені іншими практикантами; якісно та ефективно провів необхідну кількість уроків різних типів із застосуванням інноваційних

навчальних технологій, самостійно виготовляв та використовував дидактичні матеріали з предмета, який викладав; розробив конспекти уроків відповідно до сучасних вимог, вікових та індивідуальних особливостей учнів; продемонстрував вміння застосовувати і творчо використовувати історичні, юридичні, психолого-педагогічні та методичні знання, а також активність та ініціативність у підготовці та проведенні позакласних заходів з учнями; провів залікові уроки та позакласний захід на оцінку «відмінно»; брав активну участь у роботі педради та підсумковій конференції. Звітну документацію оформлено за встановленими програмою з педагогічної практики вимогами та подано у визначений за наказом термін. У документах здобувача вищої освіти - практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є підписи вчителів від бази практики, керівників практики від РДГУ.

Оцінка **«дуже добре»** - всі завдання практики виконано в повному обсязі: практикант виконував правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпорядження його адміністрації та керівників практики, брав участь в обговоренні та аналізі уроків, які були проведені іншими практикантами; в цілому якісно провів необхідну кількість уроків різних типів, самостійно виготовляв та використовував дидактичні матеріали з предмета, який викладав; розробив конспекти уроків відповідно до сучасних вимог, вікових та індивідуальних особливостей учнів; продемонстрував вміння застосовувати і використовувати історичні, юридичні, психолого-педагогічні та методичні знання, а також активність та ініціативність у підготовці та проведенні позакласних заходів з учнями; провів залікові уроки та позакласний захід на оцінку «відмінно» або «добре»; брав участь у роботі педради та підсумковій конференції. Звітну документацію оформлено за встановленими програмою з педагогічної практики вимогами та подано у визначений за наказом термін. У документах здобувача вищої освіти - практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є підписи вчителів від бази практики, керівників практики від РДГУ.

Оцінка **«добре»** - всі завдання практики виконано в повному обсязі: практикант виконував правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпорядження його адміністрації та керівників практики, брав участь в обговоренні та аналізі уроків, які були проведені іншими практикантами; провів необхідну кількість уроків різних типів, але не на всіх заняттях використовував дидактичні матеріали з предмета, який викладав; розробив конспекти уроків відповідно до сучасних вимог, вікових та індивідуальних особливостей учнів; продемонстрував вміння застосовувати і використовувати

історичні, юридичні, психолого-педагогічні та методичні знання, підготував та провів позакласні заходи з учнями; провів залікові уроки та позакласний захід на оцінку «добре»; брав участь у роботі педради та підсумковій конференції. Звітну документацію оформлено за встановленими програмою з педагогічної практики вимогами та подано у визначений за наказом термін. У документах здобувача вищої освіти - практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є підписи вчителів від бази практики, керівників практики від РДГУ.

Оцінка «**задовільно**» - завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки: практикант не завжди виконував правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпорядження його адміністрації та керівників практики; був присутнім при обговоренні та аналізі уроків, які були проведені іншими практикантами; провів необхідну кількість уроків різних типів, але не на всіх заняттях використовував дидактичні матеріали з предмета, який викладав; розробив конспекти уроків без урахування сучасних вимог, вікових та індивідуальних особливостей учнів; продемонстрував вміння застосовувати і використовувати юридичні, психолого-педагогічні та методичні знання, підготував та провів позакласні заходи з учнями; провів залікові уроки та позакласний захід на оцінку «задовільно»; брав участь у роботі педради та підсумковій конференції. Звітну документацію оформлено за встановленими програмою з педагогічної практики вимогами, але подано із запізненням. У документах здобувача вищої освіти - практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є підписи вчителів від бази практики, керівників практики від РДГУ.

Оцінка «**достатньо**» - завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки: практикант не завжди виконував правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпорядження його адміністрації та керівників практики; не завжди був присутнім при обговоренні та аналізі уроків, які були проведені іншими практикантами; провів необхідну кількість уроків, але не використовував дидактичні матеріали з предмета, який викладав; розробив конспекти уроків без урахування сучасних вимог, вікових та індивідуальних особливостей учнів; не продемонстрував вміння застосовувати і використовувати історичні, юридичні, психолого-педагогічні та методичні знання, провів позакласні заходи з учнями; провів залікові уроки та позакласний захід на оцінку «задовільно»; брав участь у роботі педради та підсумковій конференції. Звітну документацію оформлено з помилками або подано із запізненням. У документах здобувача вищої освіти - практиканта в цілому зафіксовано

зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є підписи вчителів від бази практики, керівників практики від РДГУ.

Практикант, який не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку під час складання заліку, вважається таким, що не виконав навчальний план. За рішенням факультету історії, політології та міжнародних відносин та ректора РДГУ йому може бути призначене повторне проходження практики. Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» та «Положення про практики у Рівненському державному гуманітарному університеті» практиканту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Практикант, який в останнє отримав негативну оцінку з практики в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Нормативна:

1. Закон України «Освіта України. XXI століття. 1993 р. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті». *Освіта України*. 2001. № 29.
2. Закон України «Про загальну середню освіту». *Освіта України*. 1999. №25.
3. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №34.
4. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38.
5. Положення про проведення практики студентів ВНЗ України: Наказ Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. №93. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93> (дата звернення: 03.08.2018).

Базова:

1. Баландюк Р.Г. Вивчення стану навчання економічної складової у змісті історії України. *Народна освіта. Електронне наукове фахове видання*. 2016. Випуск №1(28). URL:

- https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3784 (дата звернення: 01.07.2018)
2. Борис М., Пермінова Л. ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УМІННЯ ПРОГНОЗУВАТИ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ. *Collection of Research Papers Pedagogical sciences*. 2023. Випуск 100. С. 5-11. <http://dx.doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2022-100-1>
 3. Громадянська освіта: міждисциплінарність у становленні категорії. *Dspace Repository :: Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository*. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/9cb489ac-9df5-4340-a221-4b713809dc87> (дата звернення: 06.12.2024).
 4. Громадянська та історична освітня галузь. *Інститут модернізації змісту освіти*. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/hromadians-ka-ta-istorychna-osvitnia-haluz/> (дата звернення: 06.12.2024).
 5. Молнар Т. ФОРМУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ. *Collection of Research Papers Pedagogical sciences*. 2024. Випуск 105. С. 20—25. <http://dx.doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-105-3>
 6. Освіта.ua. Громадянська та історична галузь. Методичні рекомендації для вчителів на 2024/25 рік. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/school/metod-rekom/93010/> (дата звернення: 06.12.2024).
 7. Освіта.ua. Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році. *Освіта.UA*. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/93000/ (дата звернення: 06.12.2024).
 8. Саган О., Пермінова Л. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ. *Collection of Research Papers Pedagogical sciences*. 2023. Випуск 104. С.55-60. <http://dx.doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-104-9>
 9. Саган О., Блах В. ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ НА РІВЕНЬ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ. *Collection of Research Papers Pedagogical sciences*. 2024. Випуск 105. С.26-34. <http://dx.doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-105-4>

10. *DSpace Repository :: Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository.* URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a38cd5a5-7d05-4e41-89fa-737418fb15bb/content> (дата звернення: 06.12.2024).

**Допоміжна:
Інформаційні (електронні) ресурси:**

1. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> - Нова українська школа МОН України.
2. <https://mon.gov.ua/.../programy-10.../program-hromadyanska-osvita-24.11.2017.doc> - МОН України.
3. <https://metod-ist.jimdo.com/> - Історія та суспільствознавчі дисципліни в школі.
4. <http://pedpresa.ua/> - Освітній портал “Навчально-педагогічна (педагогічна) преса”.
5. <https://www.narodnaosvita.kiev.ua> - Народна освіта. Електронне наукове фахове видання.
6. <https://www.schoollife.org.ua/> - Освітній портал «Шкільне життя. Вчителям. Учням. Батькам».
7. <http://www.criticalthinking.expert/> - Освітня платформа «Критичне мислення».
8. <http://uej.undip.org.ua/index.php/uej/index#> - «Український педагогічний журнал» Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України.
9. <http://osvita.ua> - Освітній портал «Освіта.UA».
10. <http://urok-ua.com> - Освітній портал «УРОК-UA».
11. <http://pedrada.com.ua> - Педрада. Портал освітян України.
12. <http://infosvit.if.ua> - Освітній портал «ІНФОСВІТ».
13. <http://education-ua.org> - Портал громадських експертів «Освітня політика».
14. <http://educlub.com.ua> - Освітній онлайн-журнал.
15. <http://ukped.com> - Українська педагогіка.
16. <http://uchiteli.com.ua> - сайт учительської взаємодопомоги: методичні матеріали, календарні плани, відеоуроки та інше.
17. <http://shkola.ua> - навчальний портал.
18. <http://teacherjournal.com.ua> - Учительський Журнал он-лайн.
19. <http://www.ednu.kiev.ua> - «Освіта в Україні».

20. <http://svitosvit.ua> - Українська мережа навчально-педагогічної інформації та освітніх послуг «СвітОсвіт».
21. <http://www.intellect-invest.org.ua> - портал сучасних педагогічних ресурсів.
22. <http://www.edu-ua.net> - освітня українська мережа. Міністерство освіти, Інститут змісту і методів навчання.
23. <http://www.ednu.kiev.ua/> - Educational Network Ukraine.
24. <http://www.osvita.org> – Освітньо-консультативний центр «Освіта».
25. <http://o-svit.iatp.org.ua> - каталог освітніх ресурсів О-СВІТ.
26. <http://www.iatp.org.ua> - український сервер громадянської освіти.
27. <http://www.ukrcivnet.iatp.ua/> - сторінка «Політична наука та громадянська освіта в Україні» Інституту громадянської освіти Національного університету «Києво-Могилянська Академія».
28. <http://cen.iatp.org.ua> - програми малих грантів мережі громадянської освіти програми IREX в Україні.
29. <http://visnyk.iatp.org.ua/news/> - Вісник програм шкільних обмінів, відділ преси, освіти та культури Посольства США в Україні.
30. <http://www.doba.lviv.ua> – Всеукраїнська асоціація викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова доба».

8. ДОДАТКИ

Орієнтовні зразки звітної документації педагогічної практики здобувачів вищої освіти у загальноосвітньому навчальному закладі

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки звіту про проходження педагогічної практики

ЗВІТ

здобувача вищої освіти (прізвище, ім'я, по батькові) факультету

про проходження практики в (назва навчального закладу)

Керівник від бази практики

Керівник практики від кафедри історії

Керівник практики від кафедри правознавства

Керівник практики від кафедри педагогіки

Керівник практики від кафедри психології

Зразок оформлення індивідуального плану практиканта

Індивідуальний план

здобувача вищої освіти -практиканта (прізвище, ім'я, по батькові) спеціальності
 групи факультету
 на період педагогічної практики з « » по « » 20 р.
 в класі (вихідні дані бази практики)

№ п/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання
Змістовий модуль 1. Організаційний етап			
1.	Участь у настановчій конференції		
2.	Знайомство зі школою, керівництвом школи, вчителем-предметником, класним-керівником		
3.	Ознайомлення із планом роботи вчителя-предметника, конспектами його уроків		
4.	Знайомство із учнями класу, з планом роботи класного керівника, особовими справами учнів		
5.	Ознайомлення з порядком ведення класного журналу		
6.	Складання індивідуального плану роботи та його затвердження		
7.	Відвідування уроків вчителя-предметника		
Змістовий модуль 2. Навчально-методична, наукова та виховна робота			
Навчальна робота			
1.	Складання тематичного планування уроків		
2.	Проведення уроків: Тема 1: Тема 2: ...		
3.	Відвідування уроків здобувачів вищої освіти , їх аналіз		
4.	Проведення позакласного заходу		

5.	Відвідування позакласних заходів, які проводять інші практиканти-практиканти		
6.	Проведення додаткових занять із школярами		
Науково-дослідна робота			
1.	Виконання ІНДЗ з історії		
2.	Виконання ІНДЗ з громадянської освіти		
3.	Виконання ІНДЗ з педагогіки		
4.	Виконання ІНДЗ з психології		
5.	Підготовка доповідей на науково-методичний семінар		
Виховна робота			
1.	Ознайомлення з системою виховної роботи школи та класного керівника у закріпленому за практикантом класі		
2.	Вивчення учнів класу		
3.	Виконання обов'язків класного керівника у закріпленому класі		
4.	Підготовка та проведення виховних заходів: Тема 1: Тема 2:		
5.	Відвідування виховних заходів, які проводять практиканти-практиканти		
6.	Участь у проведенні батьківських зборів		
Змістовий модуль 3. Підсумковий етап			
1.	Звіт про результати педагогічної практики		
2.	Підготовка звітної документації з педагогічної практики		
3.	Участь у підсумковій конференції з педагогічної практики		

Орієнтовна схема написання звіту про педагогічну практику

ЗВІТ

здобувача вищої освіти

(прізвище, ім'я, по батькові)

факультету

про проходження практики в

(назва навчального закладу)

Навчальна робота

Загальні відомості про місце і час проходження практики.

1. Відвідування уроків:

- зі спеціальності,
- з інших предметів.

2. Проведення уроків самим практикантом:

А) кількість проведених уроків, їх критична оцінка:

- чи вдалося провести уроки основних типів (якщо ні, вказати причину),
- труднощі, які були при плануванні, у підготовці та в процесі проведення уроку або частини його, як їх подолали.

Б) засоби, що використовувалися для активізації розумової діяльності учнів на уроці.

3. Перевірка зошитів, письмових робіт, щоденників учнів.

4. Робота з невстигаючими учнями, її результати.

5. Індивідуальна та диференційована робота з учнями, її результати.

6. Позакласна робота з спеціальності, її зміст (тематика та форми проведення заходів, їх кількість, ознайомлення з роботою гуртка, проведення факультативних занять в школі та ін..).

7. Виготовлення наочності.

8. Труднощі у виконанні завдань педпрактики з навчальної роботи, шляхи їх подолання.

9. Оволодіння уміннями та навичками проведення навчальної роботи.

10. Загальні висновки про навчальну роботу.

Виховна робота

Клас, за яким прикріплений практикант. ПІБ класного керівника.

1. Спостереження за роботою класного керівника, відвідування проведених ним виховних заходів (загальні враження).
2. Відвідування позакласних виховних заходів, проведених іншими здобувачами вищої освіти (кількість, короткий аналіз).
3. Проведені практикантом заходи у якості помічника класного керівника:
 - А) вивчення колективу класу та окремих учнів,
 - Б) організація колективних позакласних заходів, тема залікового виховного заходу;
 - В) керівництво суспільно-корисною працею учнів;
 - Г) індивідуальна робота з учнями;
 - Д) робота з батьками учнів.
4. Труднощі у підготовці та проведенні виховних заходів.
5. Ознайомлення із системою виховної роботи школи.
6. Оволодіння вміннями та навичками організації і проведення виховної роботи.

Методична робота

1. Бесіди з директором школи, його заступниками, класним керівником та вчителями (вказати теми).
2. Участь у роботі педагогічних рад, методичних секцій та об'єднань.
3. Ознайомлення з документацією та планами роботи школи (вказати конкретно).
4. Вивчення досвіду роботи кращих учителів.
5. Ознайомлення з психолого-педагогічною та методичною літературою під час практики.

Науково-дослідницька робота

Тема науково-дослідницької роботи, опрацьована історіографія з проблеми, опис спостережень за темою дослідження, укладання банку педагогічного досвіду.

Висновки

1. Підкреслити позитиви в організації та проведенні практики.
2. Вказати на недоліки, запропонувати шляхи їх подолання.
3. Внести пропозиції щодо підготовки, організації та проведення практики.

Зразок відношення з бази практики

№ вих. _____ від “__” _____ 20__р.

Ректору
Рівненського державного
гуманітарного університету
.....
директора

(повна назва бази практики)

(прізвище, ініціали)

ВІДНОШЕННЯ

Адміністрація _____
(повна назва бази практики)

не заперечує проти проходження _____ практики
(назва практики)

практикантом(кою) _____ факультету _____
спеціальності _____ групи _____
(ПІБ здобувача вищої освіти -практиканта)

з _____ по _____ 20__р. на безоплатній основі.

Створення необхідних умов для виконання програми практики гарантуємо.

Директор (мокра печатка закладу, підпис)

ПІБ керівника бази практики

Додаток Д

Зразок заяви здобувача вищої освіти на проходження практики

(заява пишеться практикантом особисто від руки)

Ректору
Рівненського державного
гуманітарного університету
.....
здобувача(ки) вищої освіти
ФПМВ
спеціальності _____.

(ПБ)

ЗАЯВА

Прошу дозволити проходження _____ практики
(назва практики)
у _____ району
(повна назва бази практики)
_____ області з _____ по _____ 20__ р. на
безоплатній основі.

З правилами техніки безпеки та охорони праці під час проходження
практики ознайомлений(а) та зобов'язуюся їх виконувати.

До заяви додаю відношення з бази практики.

(дата)

(підпис)

Віза декана

Віза факультетського керівника практики

Зразок звіту групового методиста-керівника практики

Звіт керівника _____
практики _____
(назва практики) (прізвище, ініціали керівника практики)

1. Назва практики за навчальним планом.
2. Терміни проведення практики, кількість тижнів, номер наказу.
3. Факультет, курс, група (и), спеціальність, кількість здобувачів вищої освіти.
4. Керівники (методисти) практики.
5. Бази практики.
6. Кількість здобувачів вищої освіти, що проходили практику за розподілом університету та за місцем проживання й майбутнього працевлаштування (у випадку виробничої практики).
7. Аналіз роботи здобувачів вищої освіти.
8. Зведена таблиця результатів практики:

Група	Кількість здобувачів вищої освіти	„5”		„4”			„3”		„2”	Успішність	Якість
		A	B	C	D	E	FX				
Усього											

9. Зауваження, побажання, пропозиції.

Керівник практики

(підпис, прізвище та ініціали)

